

LÄNSSTYRELSEN I ÖREBRO LÄN

Behovsutredning - tillsyn vattenverksamheter 11 kap. miljöbalken, 2013-2021

Länsstyrelsen
Örebro län

Publ. nr 2013:39

Behovsutredning - tillsyn vattenverksamheter 11 kap. miljöbalken, 2013-2021

Text: Mia Hammarberg, Leif Gustafsson, Maria Hellström

Omslagsfoton: Länsstyrelsen i Örebro (dike, Mia Hammarberg; Flodpärlmussla, Daniel Bergdahl).
Mostphotos (brygga och damm).

Kontaktperson: Mia Hammarberg, Länsstyrelsen i Örebro län, Telefon: 019-19 30 38

E-post: mia.hammarberg@lansstyrelsen.se

Förord

Enligt Miljötillsynsförordningen (2011:13) 1 kap 6 § ska det finnas en utredning om tillsynsbehovet för Länsstyrelsens hela ansvarsområde enligt Miljöbalken. Behovsutredningen ska avse en tid om tre år. Utredningen ska ses över vid behov och minst en gång varje år. Den här rapporten utgör den del av behovsutredningen som rör tillsyn av vattenverksamheter enligt 11 kap Miljöbalken. Vår behovsutredning för vattenverksamheter omfattar de kommande tre åren, men den tar även in det arbete som krävs under hela perioden fram till år 2021 då miljökvalitetsnormerna för vatten ska vara uppfyllda enligt Förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

Peder Eriksson
Chef Vattenenheten

Innehållsförteckning

Bakgrund	1
A. Egeninitierad operativ tillsyn	1
1. Tillsyn över dammar och vattenkraftverk	1
Tillstånd enligt miljöbalken.....	1
Miljötillsyn.....	3
Tillsyn av dammsäkerhet.....	3
2. Tillsyn över andra anläggningar än dammar som utgör vandringshinder	4
3. Tillsyn över vattenbortledning och vattenuttag	5
4. Tillsyn över markavvattningsföretag	5
B. Händelsestyrd tillsyn.....	7
C. Tillsynsvägledning	7
D. Kvalitetsarbete.....	8
E. Sammanfattning	10

Behovsutredning 2013-2021 för 11 kap. miljöbalken vattenverksamheter

Bakgrund

Länsstyrelsen har en skyldighet att utöva tillsyn på vattenverksamheter, främst enligt bestämmelser i miljöbalken och dess följdlagstiftning samt i länsstyrelseinstruktionen. I regeringens regleringsbrev får Länsstyrelsen också vissa uppdrag som kan beröra tillsynen av vattenverksamheter. Tillsyn utförs med inriktning på t.ex. att verksamhetsutövarna följer lagar och de tillstånd de har, verksamhetens påverkan på miljö och människors hälsa, verksamhetsutövarens egenkontroll och att uppnå god status i vattenförekomster enligt vattendirektivet/vattenförvaltningen.

Tillsynen kan initieras på olika sätt, dels kan tillsynsmyndigheten planera tillsyn (egeninitierad tillsyn) och dels bedrivs tillsyn på grund av olika händelser som kan medföra påverkan på människors hälsa eller miljön (händelsestyrd tillsyn).

Av betydelse för genomförandet av tillsynen är att personalresurserna är tillräckliga. För att beskriva tillsynsbehovet har Länsstyrelsen, som operativ tillsynsmyndighet, skyldighet enligt 1 kap. 6 § miljötillsynsförordningen (2011:13) att göra en utredning av resursbehovet som ska ses över minst en gång varje år. För tillsynen av vattenverksamheter har denna utredning nu fått en fullständig genomgång och uppdaterats utifrån de olika uppdragen för tillsynen.

Beslut enligt 11 kap miljöbalken vattenverksamheter är delegerade till Vattenenheten.

A. Egeninitierad operativ tillsyn

1. Tillsyn över dammar och vattenkraftverk

Tillsynen på dammar och kraftverk har tre utgångspunkter:

1. Tillstånd enligt miljöbalken
 - Insatser för att anläggningarna och verksamheterna utan tillstånd ska ha tillstånd enligt miljöbalken.
 - Omprövning av villkor i äldre tillstånd för att anläggningarna och verksamheterna ska följa miljöbalken.
 - Återkallelse av tillstånd.
2. Egeninitierad miljötillsyn av tillståndsefterlevnad, egenkontroll och liknande som krävs för att upprätthålla god status i vatten.
3. Dammsäkerhetstillsyn, för att minska risken för skada på människors hälsa eller miljön på grund av dammhaveri.

Tillstånd enligt miljöbalken

För att nå miljökvalitetsnormen om god ekologisk status senast år 2021 är det nödvändigt att särskilda insatser genomförs under perioden 2013-2021. Insatserna syftar

till att verksamheter och anläggningar ska ha tillstånd enligt miljöbalken med sådana villkor som säkerställer att miljökvalitetsnormen ska kunna följas alternativt att verksamheten avslutas. Vid avslutning ska eventuella tillstånd återkallas och anläggningarna rivas ut eller anpassas till naturliga förutsättningar.

Tabell 1. Tidsåtgången per ärende för ansökan om tillstånd för dammar med eller utan vattenkraftverk

Aktivitet	Antal dagar
Begära in redovisning av ev tillstånd	1
Föreläggande om att söka tillstånd	0,5
Förmöte	1
Samrådsprocess	2
Tillståndsprövning MMD	Läsa ansökan o skriva yttrande: handläggare 1,5 + övriga 1 Yttrande nr 2: 1-2 Ev ytterligare yttranden: 1-4 Muntlig förhandling + förberedelse (2 personer): 3-4
Genomgång av tillståndet med vu	1
Totalt	10-17

För dammar där tillsynsinsatser blir tillräckliga, t.ex. vid viss ombyggnad eller viss utrivning, bedöms tidsåtgången vara 5-10 dagar per ärende.

Vi uppskattar den genomsnittliga tidsåtgången till 10 dagar per anläggning under en tid av tre år, oberoende av vilken metod som kommer till användning. Sammanlagt finns det cirka 525 dammar som ligger i vattendrag där statusen är sämre än god. Under 2013 påbörjas arbete med 39 st anläggningar För att genomgången ska vara genomförd till år 2021, då miljökvalitetsnormerna ska följas, behöver 81 st anläggningar påbörjas per år under 2014-2019.

Tabell 2. Tidsåtgång per år i ärenden för ansökan om tillstånd, återkallelse eller omprövning av villkor för dammar med eller utan vattenkraftverk

År	Antal dagar	Kommentar
2013	130	Påbörja 39 ärenden
2014	400	Påbörja 81 ärenden, fortsätta med 39 st från 2013.
2015	670	Påbörja 81 ärenden, fortsätta med 81 st från 2014, fortsätta med 39 st från 2013.
2016	810	Påbörja 81 ärenden, fortsätta med 81 st från 2015, fortsätta med 81 st från 2014.
2017	810	Påbörja 81 ärenden, fortsätta med 81 st från 2016, fortsätta med 81 st från 2015.
2018	810	Påbörja 81 ärenden, fortsätta med 81 st från 2017, fortsätta med 81 st från 2016.
2019	810	Påbörja 81 ärenden, fortsätta med 81 st från 2018, fortsätta med 81 st från 2017.

År	Antal dagar	Kommentar
2020	450	Fortsätta med 81 st från 2015, fortsätta med 81 st från 2018.
2021	270	Fortsätta med 81st från 2019.

Miljötillsyn

För att upprätthålla lagefterlevnaden och miljökvalitetsnormerna behövs löpande tillsyn på samtliga dammar och kraftverk. Behovet av tillsyn har bedömts utifrån dammarnas möjliga påverkan på olika naturvärden och miljön. Denna påverkan har sedan delats in i fyra olika grupper med olika tillsynsintervall. Tidsåtgången för att bedriva den löpande tillsynen bedöms till 2 dagar per tillsynstillfälle.

Tabell 3. Behovet av tid för löpande tillsyn av dammar med eller utan vattenkraftverk

Grupp	Totalt antal dammar	Tillsynsintervall	Antal dammar/år	Tidsåtgång dagar/år
1	64	vartannat år	32	64
2	104	vart 4:e år	26	52
3	132	vart 6:e år	22	44
4	240	vart 8:e år	30	60
SUMMA				220

Tillsyn av dammsäkerhet

Om dammsäkerhetstillsynen tar dammsäkerhetsutredningens förslag som utgångspunkt ska tidsåtgången beräknas till:

13 dammar klass 1 à 5 dagar per år 65 dagar/år

45 dammar klass 2 à 1 dag per år 45 dagar/år

Med olika utgångspunkt för tillsynsintervall för de 247 dammar som finns i klass 3 kan tidsåtgången beräknas till följande:

vart 10:e år 24-25 dammar per år à 1 dag 24-25 dagar/år

vart 20:e år 12-13 dammar per år à 1 dag 12-13 dagar/år

vart 25:e år 10 dammar per år à 1 dag 10 dagar/år.

Dessutom finns 235 dammar som ännu inte klassats avseende konsekvenser vid ett dammbrott. Här behövs en engångsinsats på

235 dammar à 0,5 dag 118 dagar

För att genomföra denna kartläggning på 6 år blir tidsåtgången 20 dagar per år.

Utbildningsdag för verksamhetsutövare

För att kontinuerligt informera verksamhetsutövare om vilka krav miljöbalken ställer avseende vattenkraftverk, dammar, regleringar och dammsäkerhet och för att diskutera

aktuella frågor behöver en årlig utbildningsdag ordnas. Innehållet i dagen kan variera och kan t.ex. vara egenkontroll, miljöhänsyn och hur man söker tillstånd. Tidsåtgången för att planera och genomföra en utbildningsdag är 8 dagar per år.

Sammanställning dammar och kraftverk

I tabell 4 redovisas det sammanlagda behovet av tillsyn av dammar med eller utan kraftverk.

Tabell 4. Sammanlagt behov av tid för tillsyn av dammar med eller utan vattenkraftverk

Aktivitet	Antal dagar 2013	Antal dagar 2014	Antal dagar 2015	Antal dagar 2016-2019	Antal dagar 2020	Antal dagar 2021
Tillstånd enligt miljöbalken	130	400	670	810	450	270
Egeninitierad miljötillsyn	220	220	220	220	220	220
Utbildningsdag för verksamhetsutövare	8	8	8	8	8	8
Dammsäkerhet (med 25-årsintervall för klass 3)	140	140	140	140	140	140
SUMMA	498	768	1038	1178	818	638

2. Tillsyn över andra anläggningar än dammar som utgör vandringshinder

För att nå miljö kvalitetsnormen om god ekologisk status senast år 2021 är det nödvändigt att särskilda insatser genomförs under perioden 2014-2021 för att ta bort vandringshinder som t.ex. fellagda vägtrummor och prydnadsdamm.

Anläggningsinventering

Inventering behöver genomföras för att komplettera det kartskikt som finns för vandringshinder. En projektplan för genomförandet behöver tas fram. Tidsåtgång för framtagande av projektplanen beräknas till 5 dagar och bör genomföras år 2014. Det är idag svårt att avgöra hur anläggningsinventeringen kommer att utformas och hur mycket tid som krävs för detta.

Tillsynsprojekt

Tillsyn av kända vandringshinder beräknas ta 3 dagar per objekt. I detta ingår förberedelser, platsbesök med tillhörande dokumentation och eventuellt föreläggande att åtgärda vandringshindret. Detta bör börja genomföras år 2014. Det finns idag ungefär 150 kända vandringshinder förutom dammar. Beroende på vad som framkommer vid anläggningsinventeringen kan antalet bli större.

Sammanställning vandringshinder, ej dammar

Det sammanlagda behovet av tillsyn av vandringshinder är i nuläget 5 dagar 2014 för framtagande av projektplan och 450 dagar för den tillsyn som behövs för genomförandet av projektplanen under 2014-2021.

3. Tillsyn över vattenbortledning och vattenuttag

Anläggningsinventering

Inventering behöver genomföras för att få ett aktuellt register över anläggningar för vattenbortledning. Tidsåtgången beräknas till 25 dagar, och inventeringen bör genomföras år 2014.

Miljötillsyn

Antalet anläggningar är idag okänt och det är först efter inventeringen som det är möjligt att veta hur stort resursbehovet är för den egeninitierade tillsynen. För att ändå visa på att det kommer att finnas ett behov av egeninitierad miljötillsyn får utgångspunkten vara den uppskattade tidsåtgången för inventeringen som beräknats till 25 dagar enligt ovan.

Ett tillsyntillfälle på en anläggning för vattenbortledning/-uttag beräknas ta 3 dagar. Detta betyder att 8 tillsynsbesök kan utföras per år under år 2015-2021 med motsvarande tidsåtgång som år 2014.

Sammanställning vattenbortledning/-uttag

Det sammanlagda behovet av tillsyn av vattenbortledning/-uttag är 25 dagar 2014 och 24 dagar/år 2015-2021 (8 besök à 3 dagar/år).

4. Tillsyn över markavvattningsföretag

Anläggningsinventering

Det saknas aktuella uppgifter om verksamhetsutövare i Länsstyrelsens register över markavvattningsföretag. För att kunna bedriva både egeninitierad och händelsestyrd tillsyn är det nödvändigt att inhämta dessa uppgifter genom att fråga de största markägarna inom varje företag om det finns styrelse och om företaget är aktivt mm. Det finns 1400 företag. Tidsåtgången för detta beräknas till 0,5 dagar per företag, vilket ger 200 dagar per år under 3,5 år, totalt 700 dagar.

Tabell 5. Sammanlagt behov av tid för anläggningsinventering markavvattningsföretag

År	Antal dagar	Kommentar
2014	200	400 företag á 0,5 dagar
2015	200	400 företag á 0,5 dagar
2016	200	400 företag á 0,5 dagar
2017	100	200 företag á 0,5 dagar

Miljötillsyn

För att upprätthålla lagefterlevnaden och miljö kvalitetsnormerna behövs återkommande egeninitierad miljötillsyn på 770 av 1400 markavvattningsföretag. Behovet av tillsyn har bedömts utifrån företagens möjliga påverkan på olika naturvärden och miljön.

Tabell 6. Uppskattad genomsnittlig tidsåtgång per markavvattningsföretag

Aktivitet	Antal dagar
Första utskick mötestid (inkl. adressök)	1
Förbereda tillsynsbesök (boka lokal, läsa akt, GIS-kontroll)	1
Tillsynsbesök (2 personer)	2
Efterarbete (anteckningar, utskick)	1
SUMMA	5

För att vi ska ha hunnit besöka alla prioriterade företag till år 2021, då miljö kvalitetsnormerna ska följas, behöver vi genomföra tillsynen enligt tabell 7.

Tabell 7. Tidsåtgång för tillsyn av markavvattningsföretag till och med 2021

År	Antal dagar	Kommentar
2014	400	80 företag á 5 dagar
2015	400	80 företag á 5 dagar
2016	400	80 företag á 5 dagar
2017	450	90 företag á 5 dagar
2018	550	110 företag á 5 dagar
2019	550	110 företag á 5 dagar
2020	550	110 företag á 5 dagar
2021	550	110 företag á 5 dagar

Utbildningsdag för verksamhetsutövare

För att kontinuerligt informera verksamhetsutövare om vilka krav miljöbalken ställer avseende markavvattningsföretagens verksamhet och för att diskutera aktuella frågor behöver en årlig utbildningsdag ordnas. Innehållet i dagen kan variera och kan t.ex. vara egenkontroll, miljöhänsyn och när ett markavvattningsföretag behöver omprövas. Tidsåtgången för att planera och genomföra en utbildningsdag är 8 dagar per år.

Sammanställning markavvattningsföretag

Nedan redovisas det sammanlagda behovet av tillsyn av markavvattningsföretag.

Tabell 8. Behovet av tid för tillsyn av markavvattningsföretag blir sammanlagt:

Aktivitet	Antal dagar 2014-2016	Antal dagar 2017	Antal dagar 2018-2021
Anläggningsinventering	200	100	0
Egeninitierad miljötillsyn	400	450	550
Utbildningsdag för verksamhetsutövare	8	8	8
SUMMA	608	558	558

Då tillsyn bedrivits på 770 de företagen återstår det 640 företag. Dessa 640 företag har bedömts ha en försumbar miljöpåverkan. Om även dessa skulle inkluderas skulle det behövas ytterligare 3 200 dagar (16 årsarbeten) fram till år 2021.

B. Händelsestyrd tillsyn

Anmälningssärenden

Det inkommer i snitt 100 ärenden per år och handläggningstiden är i genomsnitt 1 dag per ärende dvs 100 dagar per år. Utav dessa finns det behov av att följa upp 25 % av besluten genom t.ex. platsbesök eller granskning av begärd redovisning. Tidsåtgången uppskattas till 0,5 dagar per ärende och totalt 12,5 dagar per år.

Klagomål och driftstörningar

Länsstyrelsen tar emot klagomål framför allt från allmänheten vad gäller t.ex. höga och låga vattennivåer i sjöar och vattendrag och olaglig vattenverksamhet som t.ex. byggande av bryggor eller muddring.

Enligt egenkontrollförfordningen ska verksamhetsutövaren omgående underrätta tillsynsmyndigheten om det inträffar en driftstörning eller liknande händelse i verksamheten som kan leda till olägenheter för människors hälsa eller miljön.

Behovet för detta bedöms vara 120 dagar per år. Denna bedömning har sin grund i antalet dagar som lagts ner på klagomålsärenden under 2012 enligt tidredovisning.

Sammanställning händelsestyrd tillsyn

Det sammanlagda behovet av tillsyn avseende händelsestyrd tillsyn i form av anmälningssärenden och klagomål är 132,5 dagar per år.

C. Tillsynsvägledning

Länsstyrelsen har delegerat tillsynen av vattenverksamhet avseende bryggor och åtgärder i samband med anläggande/ändring av bryggor till åtta av länets kommuner. Bland annat ingår handläggning av anmälningar enligt 11 kap 9 b § miljöbalken. De kommuner som det gäller är Hallsberg, Karlskoga, Kumla, Laxå, Lekeberg, Lindesberg, Ljusnarsberg, Hällefors och Nora. Laxå och Lekebergs kommuner har gemensam

förvaltning och Lindesberg, Ljusnarsberg, Hällefors och Nora kommun har gemensam förvaltning, vilket innebär att det totalt är fem olika förvaltningar som berörs.

Länsstyrelsen har ansvar för tillsynsvägledning till de kommuner som har fått tillsynen delegerad. Vi bedömer att det är lämpligt med årligt återkommande tillsynsvägledningsträffar där besök hos de enskilda kommunerna/förvaltningarna varvas med möten som anordnas gemensamt för alla förvaltningar. Det kommer bara vara fyra förvaltningar som behöver enskild tillsynsvägledning. Det beror på att Kumla kommun saknar naturliga sjöar och att tillsyn av bryggor därför är en fråga av mycket liten betydelse för kommunen.

Kommunbesöken beräknas ta en halv dag, vilket ger en tidsåtgång på 1 dag per besök om två personer deltar. Förberedelser beräknas ta 2 dagar vid första kommunbesöket och en halv dag vid resterande besök. Efterarbete (renskrivning av anteckningar, besvarande av frågor som uppkommit vid besöket) beräknas ta en dag per besök. Den sammanlagda tidsåtgången blir 4 dagar för det första besöket och 2,5 dagar för övriga besök. Det ger ett tidsbehov om 11,5 dagar under ett år då vi utför enskilda kommunbesök.

De gemensamma mötena beräknas ta 1 dag vilket ger totalt 2 dagar per möte om två personer deltar. För- och efterarbete uppskattas till samma som för kommunbesöken. Den sammanlagda tidsåtgången för ett möte blir 5 dagar.

Behovet av enskilda kommunbesök bedöms uppgå till vart femte år och åren däremellan hålls gemensamma möten. Inledningsvis behövs ett gemensamt möte för att alla ska få grundläggande information så snabbt som möjligt, sedan fortsätter vi med enskilda besök för att diskutera lokala förutsättningar och kommunernas frågor.

Utöver den tillsynsvägledning som vi genomför på eget initiativ behöver vi även ha utrymme för att besvara frågor som kommunerna har. Den sammanlagda tidsåtgången för detta uppskattas till totalt 1,5 dagar per år.

Sammanställning tillsynsvägledning

Det sammanlagda tidsbehovet för tillsynsvägledning blir 6 dagar för år med gemensamma möten och 12,5 dagar för år med kommunbesök.

D. Kvalitetsarbete

För att upprätthålla kvaliteten i tillsynsarbetet och för att säkerställa likformig tillsyn behöver det ske uppdatering av befintliga databaser, GIS-skikt och instruktioner samt tas fram nya instruktioner, checklistor och mallar för de tillsynsområden där det saknas.

Tabell 9. Tidsåtgång kvalitetsarbete

Aktivitet	Antal dagar
Databaser (uppdatering)	10
GIS-skikt (uppdatering)	5

Aktivitet	Antal dagar
Webben (uppdatering)	5
Instruktioner, checklistor, mallar (uppdatering av befintliga)	5
Instruktioner, checklistor, mallar (nya för de tillsynsområden där det saknas)	10
SUMMA	35

E. Sammanfattning

Nedan redovisas det sammanlagda behovet av tillsyn av vattenverksamheter.

Tabell 10. Sammanlagt resursbehov för tillsyn av vattenverksamheter för åren 2013-2021

Aktivitet	Antal dagar 2013	Antal dagar 2014	Antal dagar 2015	Antal dagar 2016	Antal dagar 2017-2019	Antal dagar 2020	Antal dagar 2021
Tillstånd enligt miljöbalken, kraftverk, dammar och reglering	130	400	670	810	810	450	270
Löpande tillsyn kraftverk, dammar och reglering	220	220	220	220	220	220	220
Dammsäkerhet (med 25-årsintervall för klass 3)	140	140	140	140	140	140	140
Utbildningsdag för verksamhetsutövare, dammar och kraftverk	8	8	8	8	8	8	8
Vattenbortledande/-uttag	0	25	24	24	24	24	24
Egeninitierad tillsyn markavvattningsföretag	0	600	600	600	550	550	550
Utbildningsdag för verksamhetsutövare, markavvattningsföretag	0	8	8	8	8	8	8
Vandringshinder (ej dammar)	55	50	50	50	50	50	50
Anmälningssärenden	113	113	113	113	113	113	113
Klagomål och driftstörningar	120	120	120	120	120	120	120
Tillsynsvägledning	0	13	6	6	6	6	13
Kvalitetsarbete	35	35	35	35	35	35	35
SUMMA	821	1732	1984	2134	2084	1724	1551

Länsstyrelsen Örebro län

En samlande kraft!